

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
ЕЛЕМЕНТИ ЕГЗОТИЧНОГ У ДЕЛИМА ПЈЕРА ЛОТИЈА
МИЛИЦЕ ГОЛУБОВИЋ ТАСЕВСКЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовано комисију Комисију је именovalo Наставно-научно веће Филолошког факултета Одлуком бр. 2757/1 од 27. новембра 2017. године.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1 . др Љиљана Марковић, редовни професор, Култура, 15.07.2009, Филолошки факултет Универзитета у Београду.</p> <p>2. др Данијела Костадиновић Красић, редовни професор, 2012, Учитељски факултет, Универзитет у Београду</p> <p>3. др Мирјана Павловић, доцент, 9.06.2015, Култура, Филолошки факултет Универзитета у Београду</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Милица, Милош, Голубовић Тасевска</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 26. 5. 1967, Београд (Савски венац)</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: <i>Елементи егзотичног у делима Пјера Лотија</i>
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Докторска дисертација Милице Голубовић Тасевски обухвата 190 компјутерски штампаних страница, а конципирана је тако да садржи увод, анализе 15 дела Пјера Лотија, закључак и библиографију: 1. Увод (стр. 7–16);

2. Анализе елемената егзотичног у појединачним делима Пјера Лотија: (17-36, 37-46, 47-50, 51-79, 80-84, 85-88, 89-104, 105-127, 128-139, 140-149, 150-157, 158-165, 166-167, 168-178, 179-186);
4. Закључак (187–188);
3. Библиографија (189–190).
- Списак литературе садржи 46 библиографских јединица.

1. Увод има следећа потпоглавља.

1. *Актуелност и одабир теме.* У овом делу рада Милица Голубовић Тасевска као предмет свог рада дефинише присуство егзотичних елемената и основне поставке њиховог постојања, односно њихове веродостојности и оправданости, као и дискурсних нивоа на којима су заступљени. Затим утврђује општи теоријски оквир свог рада, односно дескриптивно – аналитички модел и износи своје становиште да су елементи егзотичног присутни на 17 различитих теоријско-садржајних нивоа. Најзад, дефинише циљеве свог рада: да проучаване елементе егзотичног поброји и исцрпно представи њихове манифестације, реферишући се на појединачна дела, односно њихове секвенце; да према њима дефинише ставове у вези са предметом изучавања; да анализира могуће варирање у именовању нивоа у зависности од теоријског приступа и дефиниције самог појма и флексибилности наведених нивоа појављивања, односно постојања елемената егзотичног.

1.2. *Стваралаштво Пјера Лотија, осврт критике, појам егзотичности уопште* Овде кандидат излаже и коментарише стваралачки опус Пјера Лотија, наводи најважнија опажања критике (В. Сегален, Ц. Тодоров, Р. Лебел, А. Кела-Вилеже, Х. Кефелек, Ж. Леметр, А. Тибодје, Р. Думик, А.Ф. Шасерио, Д. Ерве, Р. Барт), а категорију егзотичног, која је дуго времена била занемаривана и није била присутна у речницима књижевних термина дефинише као сусрет, односно јаку реакцију на сусрет снажне личне импресије и реалности у односу на коју се осећа дистанцираном, без обзира о ком нивоу њене репрезентације је реч. У функцији што бољег разумевања појма егзотичног и потврди његовог вековног присуства у француској књижевности, цитира дела француских књижевника (М. Монтењ, Д. Дидро, Монтеѕкје, В. Иго.).

2. Анализе елемената егзотичног у појединачним делима Пјера Лотија – Ово поглавље, на које се односи највећи део рада, посвећено је детаљној анализи и коментарисању нивоа инкорпорације егзотичних елемената у делима Пјера Лотија и навођењу и коментарисању примера који их илуструју.

2.1. Кандидат нас уводи у структуру свог рада експлицитно наводећи нивое егзотичности које је идентификовао, а у роману *Aziyadé*, реч је о стилском (стр. 17, 20, 27, 32 и 33), лингвистичком (стр. 34), лексичком, кроз смену алитерација и анафора (стр.33) и синтаксичком (стр. 22) нивоу. Уз напомену да је реч о алтернацији епистоларног романа и путописа, кандидат се осврће на идиоме којима се писац служи како би читаоцу дочарао различитост, специфичност, односно егзотичност предела, обичаја, говора и свега другог тако што константно прати и реферише се на претходну употребу истих или сличних идиома, што представља један од квалитета ове тезе и покушај проналажења онога што је заједничко за све, према Лотију, егзотичне цивилизације.

2.2. У делу *Le mariage de Loti* налазимо да су интересантна запажања кандидата, наравно и илустрована бројним примерима, о све чешћој употреби идиома које Лоти подробно објашњава пошто немају свој еквивалент, конкретно у француском језику (стр. 34).

2.3. Анализу романа *Mon frère Yves* карактерише прецизна анализа елемената егзотичног на синтаксичком и дескриптивном нивоу. Позитивно оцењујемо и стално повезивање и подсећање на

већ наведене елементе, као што су у овом примеру, комбинације два или више придева, које како кандидат наводи, читалац не очекује уз именице на које се односе, што им самим тим даје егзотичну ноту (стр. 53).

2.4. У следећем делу, *Le Roman d'un spahi*, као веома продуктивно оцењујемо запажање коришћења идиома на нивоу реченице, а не само на нивоу речи, као и помињање егзотичности на тематском нивоу. Писац је, као и у свом првом роману, опчињен лепотом жене, биљним и животињским светом чији детаљни описи, према наводима кандидата, само појачавају црту егзотичног (стр. 68 и 69). Између осталог, у анализи овог сегмента и у напору да објасни неизмерне идиоме који прожимају овај роман, подвлачимо и питање које кандидат поставља: „И да ли је то била љубав према егзотичном Сенегалу, или љубав према егзотичности уопште?“.

2.5. У роману *Les trois dames de la Kasbah*, похваљујемо што кандидат апострофира елементе егзотике на тематском и лингвистичком нивоу (стр. 93 и 96), наводи прву употребу придева црвен/црвена, уз напомену да је урађена анализа фреквенције употребе придева који означавају боје, чиме се још једном потврђује да је кандидат детаљно анализирао све нивое егзотичности Лотијевог опуса.

2.6. Осим већ наведених аналитичких нивоа, кандидат наводи и да је у новели *Suleïma* заступљена егзотичност и на филозофском нивоу преко компарација које је илустровао, као и увек, адекватним примером (стр. 100). Такође, износи и лични став да се новела завршава једним од најлепших пасуса који пружа прецизно објашњење појма егзотичности, уз напомену да га многи критичари Лотијевог дела нису препознали као таквог (стр.88).

2.7. Уз напомену да је роман *Pêcheur d'Islande* доживео највећи успех, као и да је за разлику од осталих Лотијевих дела, заснован на прецизној топографији и временским одредницама, кандидат одлично запажа елементе егзотичности у описима идеалне супруге бретонског морепловца и неосетно их повезује са описом Паскале Ивановић, која ће у последњем сегменту одисати бретонским и баскијским шармом, иако је Пјер Лоти среће на Јадрану. Искрпно проучавање Лотијевог дела потврђује и чињеница да је кандидат пронашао елементе егзотичног у избору глаголског времена, конкретно имперфекта, и специфичних придева којима Лоти описује океан и небо, а сунце, према наводима кандидата, углавном преко његовог „хало ефекта“ (стр. 92). Кандидат одлично уводи и термин реверзибилне егзотичности реферишући се на тематику, стил и лексичку овог романа.

2.8. Кандидат наставља свеобухватну анализу Лотијевог дела уз напомену да је *Madame Chrysanthème* први роман у ком писац не говори језик земље у којој је на службовању, тако да је према речима кандидата прибегао бележењу егзотичних елемената, њиховом коментарисању и истицању различитости преко синтаксичког нивоа и то маестралним спајањем контрастних епитета, који се за разлику од претходних романа, односе искључиво на боје (стр. 112). Запажање кандидата да се два придева *petit/petite* (мали, мала) и *blanc/blanche* (бео, бела) у овом делу понављају готово на свакој страници, представља још једну демонстрацију исцрпне анализе Лотијевог рада (стр. 111). Друга вредност истраживања свакако је уочавање присуства лексичког нивоа егзотичности током целог романа које је поткрепљено великим бројем изузетно интересантних примера и напоменом да је током описа Лоти алтернирао именице и придеве из исте породице речи (стр. 109). Вишеслојност изучавања кандидат је показао и подсећањем да је тема мачке присутна и у овом роману, конкретно у описивању умиљатости Јапанки које је упознао (стр. 111). Истрајност кандидата да у Лотијевом делу пронађе све присутне црвене нити, без обзира на то да су елементи егзотичности основни предмет анализе, огледа се и у необичној напомени да је положај гробља, које се налазило на узвишењу, брисао осећај туге, али уз реминисценцију описа гробља на плажама Полинезије (*Le mariage de Loti*), као и подсећањем на описе солунских кафеа из романа *Aziyadé* и поређењу поменутих описа са описом обичаја пушења луле дувана непосредно пред спавање, у овом роману.

2.9. У другом наставку трилогије, *Japoneries d'automne*, кандидат говори о експресији

егзотичних елемената на лексичком, тематском (стр. 129), фонетском (стр. 133) и религиозном нивоу (стр.131). Кандидат је термин религиозне егзотике већ имплицитно увео у анализи романа *Mon frère Yves* (стр. 50). Сви наведени нивои присутности елемената егзотичног илустровани су примерима.

2.10. Кандидат добро уочава да су у последњем делу трилогије, *La troisième jeunesse de Madame Prune*, егзотични елементи присутни пре свега на лингвистичком нивоу преко репетиције придева, а нарочито придева *rose* и *blanc/blanche* (стр. 142), али и на нивоу обичаја (стр. 144) и наравно, на тематском нивоу (стр. 147 и 148).

2.11. Занимљиво је запажање кандидата да је Лоти, преосетљив на боје, облике, мирисе и звуке, у овом путопису елементе егзотичног уводио на основу гестикуларног и знаковног разумевања пратилаца (стр. 151). Наводи да су елементи егзотичног присутни на културолошком, фонетском, стилском и лексичком нивоу. Кандидат вешто напомиње и да писац значење епитета појачава анафором именице (стр. 152) а да су идиоми једноставно употребљени у реченици без превода и без објашњења (стр. 153).

2.12. и 2.13. Теоријски веома интересантно и иновативно је то што је кандидат поменуо, односно именовано инверзни временски егзотизам (стр. 160), реверзибилни просторни егзотизам (стр. 165) и регионални егзотизам (стр. 158). О овој врсти егзотизма говори и у роману *Ramuntcho*

2.14. који кандидат назива тужним љубавним романом који се одиграва у егзотичном декору (стр. 168). Кандидат, као што је више пута наведено, приликом навођења елемената или нивоа манифестације елемената егзотичног, не заборавља да подсети у ком претходном делу рада је о истом било речи, као што су репетиције лексичких елемената (стр. 169) или фонетском нивоу манифестације (стр. 174). Свакако, не смемо да заборавимо ни помињање климатске егзотичности, које пропраћено примерима постаје теоријски оправдано (стр. 171).

2.15. Елементи егзотичног само на лингвистичком нивоу обележиће последње анализирано дело писца који има већ 47 година. Ово је напомена кандидата која и на крају оцене рада потврђује пажљив одабир елемената који су нам презентовани.

У **Закључку** кандидат резимира своје резултате.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација Милице Голубовић Тасевски је савесно и зрело урађен рад, писан не само на основу одличног познавања релевантне литературе него и са способношћу за њену критичку процену, не само с великом пажњом и истрајношћу него и са тананим осећањем за семантичке и лингвистичке нијансе и слухом за различите синтаксичке могућности. Тај рад је допринос науци о француском језику, као и студијама културе у ширем смислу речи.

- (1) Кандидат је овим радом обогатио приступ не само делу Пјера Лотија, него и француској књижевности уопште. Он је, најпре, уложио изузетан труд у то да уопште идентификује елементе егзотичности, најпре у опусу Пјера Лотија, а затим и да утврди све нивое њиховог постојања и манифестовања и да их повеже са другим културама и цивилизацијама.
- (2) Кандидат је након набрајања нивоа егзотичности помно побројао стилске фигуре и систематизовао њихову заступљеност у функцији изражавања и наглашавања појма егзотичности. Такође је и статистички извео најзаступљеније стилске фигуре, односно: анафоре, дескрипције, асонанце и компарације.
- (3) На основу изнетих података и њихових подробних анализа праћених адекватним примерима, кандидат закључује да егзотичност не представља ни тему, а ни садржај,

него да елементи егзотичног прожимају и тематику и радњу, а самим тим и временски оквир нарације, чиме и прошлост и будућност постају нешто што је егзотично и чине нужним увођење појма реверзибилне егзотичности.

- (4) Прихватањем ове дефиниције, али и на основу детаљне анализе утицаја употребе одређених идиома и дефинисања појединих идиома као „неообично звучних“, кандидат успева да одреди и објасни сваку нијансу вишеслојне конотације појма егзотичности као предмета његовог изучавања.
- (5) У ту сврху прегледао је врло разноврсне изворе који припадају различитим функционалним стиловима. Међу њима је најдрагоценији разговорни језик, јер је у речничким примерима термин егзотичности углавном незаступљен, а осликава стварно стање језика – квалитет којим се корпуси засновани на типичном писаном језику често не могу похвалити. Стога је добијена слика и богатија и сложенија него што би била она добијена само на основу речника.

Друга вредност истраживања јесу сами реченични модели, којима је брижљиво описано присуство егзотичних елемената у проучаваним делима. Треба приметити и да је кандидат у напоменама у вези са моделима пружио понекад праве мале студије о појединим проблемима – као илустрације можемо навести градацију употребе придева који означавају боју, као и перманентну употребу придева мали/мала, односно *petit/petite* и других.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

- Србија и Јапан из пера Пјера Лотија, Србија између истока и запада, Књижевност у компаративном и интердисциплинарном контексту, ISBN 978-86-6153-209-2, ISBN 978-86-6153-209-1
- The Humanism of François Rabelais in the Works of Albert Camus, Journal of Literature and Art Studies, USA (ISSN 2159-5836)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

(1) Овај рад има и теоријске доприносе.

Кандидат је дао свој допринос разумевању појма егзотичног уопште и начинима његове интерпретације у зависности од полазишта и циља истраживања чему доприноси увођење појма реверзибилне егзотичности.

При томе, закључено је и илустровано адекватним примерима да се у зависности од нивоа анализе, огроман лексички и семантички простор може подвести под категорију егзотичног.

Такође, кандидат је утврдио је да је код одређених лексема, њихов аспектуални тип и начин употребе, један од одлучујућих фактора за његово дефинисање као егзотичног.

(2) Резултати овог истраживања могу имати и практичне примене. Наиме, наводећи примере елемената егзотичног и понављајући их сваки пут када је то било потребно, уз реферисање на претходно цитирање, кандидат је указао и на недостатке у обради значења синтаксичког понашања одређених врста речи у француским једнојезичним речницима, отварајући тиме простор за побољшање лексикографске праксе. А дескриптивни део рада, у којем се утврђује који су сви модели експресије егзотичних елемената употребљени, може да се примени у настави не само француског, него и других језика.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Кандидат је резултате свог истраживања протумачио на релевантан и убедљив начин, а приказао (1) прегледно и систематично, доследно спроводећи исти поступак кроз сва анализирана дела и резимирајући своје налазе у добро организованим и информативно богатим закључцима, као и (2) јасним, прецизним и однегованим научним језиком.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

С обзиром на то да је у питању опсежно и детаљно истраживање чији су резултати вредни и за науку о француском језику, као и за студије културе у ширем смислу речи, са задовољством препоручујемо Већу да овај рад прихвати као докторску дисертацију, а кандидата позове на усмену одбрану.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. др Љиљана Марковић, редовни професор,
Филолошког факултета Универзитета у Београду

2. др Данијела Костадиновић Красић, редовни професор,
Учитељски факултет, Универзитет у Београду

3. др Мирјана Павловић, доцент,
Филолошког факултета Универзитета у Београду